

Суліменко Лариса Антонівна,
*к.е.н., професор, професор кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет,
Малюга Наталія Михайлівна,
*д.е.н., професор, професор кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет,
м. Житомир, Україна**

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРТАПІВ ТА ЇХ ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Важливим чинником підвищення ефективності роботи та посилення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках у мовах дії концепції сталого розвитку є активізація інноваційної діяльності підприємств. У вирішенні проблем розвитку економіки України на сучасному етапі та активізації підприємницької діяльності важливе значення мають стартапи. Успішна реалізація стартап-проектів відіграє важливу роль у розвитку економіки, збільшує інтерес іноземних інвесторів до країни.

Стартап (англ. startup), стартап-компанія – нещодавно створена компанія (можливо ще не зареєстрована офіційно), що будує свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій, володіє обмеженою кількістю ресурсів і планує виходити на ринок [1].

За даними сервісу Startup Ranking, за кількістю стартапів Україна посідає 43-тє місце (250 стартапів), випереджаючи країну стартапів Естонію, а також Литву, Латвію, Словенію, Словаччину. Перше місце в рейтингу посідають США (46 951 стартап), друге – Індія (6633), третє – Велика Британія (4996).

На перших двох стадіях стартаперам найскладніше залучити інвестиції. Тому в розвинених країнах вони отримують значну підтримку від держави через конкурсне фінансування. В Україні такі ініціативи започаткували – Фонд підтримки винаходів Міністерства економічного розвитку, створений постановою уряду у червні 2018 року та Український фонд стартапів (УФС), що розпочав діяльність з липня 2019 року.

На відміну від звичайного бізнесу, стартапи мають під собою інноваційну основу. Практичний досвід діяльності стартапів свідчить про те, що кожен стартап є унікальним за своєю суттю та ризикованим проектом, який складається з окремих специфічних господарських процесів, таких як маркетингові дослідження, аналітичні дослідження фінансової діяльності підприємства, дослідно-конструкторські роботи, виробництво, реалізація та ін., а також має свої особливості, які впливають на організацію бухгалтерського обліку. Для перевірки успішності та життєздатності продукту та обраної бізнес-моделі важливе значення має система бухгалтерського обліку, яка формує необхідну економічну інформацію для контролю та аналізу з метою управління

підприємством. Для задоволення потреб в інформаційних ресурсах бухгалтерського обліку, власники та працівники, що забезпечують діяльність стартапів, можуть користуватися послугами як штатних працівників, так і незалежних інформаційних служб, які виконують облікову роботу на умовах договору. Ведення обліку в інноваційних підприємствах може здійснюватися різними суб'єктами залежно від стадії розвитку компанії, організаційно-правової форми господарювання та інших умов, визначених чинним законодавством. У відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство вибирає самостійно форму організації бухгалтерського обліку.

Особливості стартапу в тому, що він являє собою сукупність послідовних фаз розвитку, які змінюють одна одну, починаючи від зародження бізнес-ідеї та завершуючи функціонуванням компанії як звичайного бізнесу. Кожен стартап слід розглядати як певний проект, який має відповідні етапи свого розвитку. Поділ на етапи залежить від мети і спрямованості стартапу, від сфери та галузі його діяльності та інших критеріїв, які будуть впливати на рівень інвестицій у стартап. Кожна стадія розвитку стартапу має свою специфіку та особливості, мету, яку компанія повинна досягти, щоб перейти на наступну стадію.

Найчастіше в економічній літературі використовується скорочена класифікація стадій розвитку стартапу, згідно з якою він проходить в своєму розвитку п'ять таких стадій [2, 3]:

1) Початкова (посівна стадія). На цій стадії визначається бізнес-ідея стартапу, формується команда (стартапер, бізнес-аналітик, розробники продукту), розробляється бізнес-план розвитку ідеї, пошук інвесторів, а також апробується прототип продукту, послуги, технології, якщо він вже створений. Це стадія аналізу припустимих обсягів та джерел фінансування, реєстрація організації. Тому на цій стадії має значення облікова інформація, що стосується створення та реєстрації стартап-компанії, облік інвестицій за джерелами надходження, розрахунків за послуги залучених спеціалістів з розробки стартап-проекту та ін.). Важливе значення на даному етапі має планування потреби (складання кошторису витрат) необхідних ресурсів (фінансових, матеріальних, інтелектуальних та ін.), що дозволяє чітко контролювати етапи проекту та розрахувати потреби в необхідних обсягах інвестицій та можливі джерела фінансування.

2) Стадія запуску. На другому етапі відбувається матеріалізація бізнес-ідеї: активізація та використання людських ресурсів (стартапер, маркетолог, розробники, менеджер, юрист, бухгалтер), матеріально-технічного забезпечення. Тому на цій стадії має значення облікова інформація, що стосується формування активів та зобов'язань, створення об'єктів діяльності (готової продукції, товарів, робіт, послуг). Особливе значення методів бухгалтерського обліку в забезпеченні контролю за процесами виробництва та продажем продукту та виявлення недоліків та проблем.

3) Стадія зростання. Третій етап передбачає зростання масштабів діяльності стартап-компанії. Стадія зростання є ключовою для визначення розвитку стартапу, що дозволяє перехід від інвестицій до самофінансування. На цій стадії

має значення забезпечення обліковою інформацією, що стосується операцій з реалізації створених (придбаних) об'єктів діяльності, формування, розподілу та використання фінансових результатів. За даними обліку можна провести аналіз забезпечення безперебійного й якісного виробництва та продажу продукції, робіт і послуг.

4) Стадія розширення. На цій стадії стартап перетворюється на звичайну компанію, яка розширює свій бізнес. Компанія демонструє свою життєздатність на попередніх етапах та одержує доступ до різноманітних джерел фінансування, що дозволяє розширювати масштаби своєї діяльності, диверсифікувати її, удосконалити продукцію. Четвертий етап характеризується зрілістю та початком ведення бізнесу у звичному форматі. Тому належна організація обліку дозволить забезпечити власників необхідною інформацією для управління підприємством, про ефективність розширення виробництва, пошуку можливостей відкриття філій та підрозділів у межах країни та за кордоном для більш ефективних результатів діяльності та розвитку.

5) Стадія «виходу» означає, що інвестори отримують можливість повернути вкладені раніше інвестиції завдяки збільшенню вартості компанії, що є наслідком зростання грошового потоку. На цій стадії важливе значення має облікова інформація щодо операцій з продажу компанії або частки власності, продаж акцій, викупу бізнесу, продаж частки інвестора та розрахунків з засновниками та інвесторами.

Отже, на всіх стадіях розвитку стартапу – від визначення цілей проекту до просування готової продукції (робіт чи послуг) на ринок – робота команди стартапів значно відрізняється від роботи звичайного підприємства. Особливого значення в діяльності стартапів набуває належне облікове забезпечення та система внутрішнього контролю за використанням ресурсів на кожному з етапів інноваційної діяльності, що сприятиме підвищенню ефективності та зростанню конкурентоспроможності стартап-компаній та успішному освоєнню ними фінансових інвестицій.

Та чи інша форма організації бухгалтерського обліку в стартап-компаніях застосовується залежно від стадій розвитку інноваційного підприємства та умов інноваційної діяльності. Найбільш оптимальною формою організації бухгалтерського обліку в стартап-компанії, яка знаходиться на більш пізніх етапах розвитку, є бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером, структура якої залежить від обсягів діяльності, кількості працівників, розмірів компанії. Облікове забезпечення управління діяльністю стартап-компаній дозволить вирішити коло важливих завдань: забезпечити внутрішніх та зовнішніх користувачів (передусім, інвесторів) необхідною економічною інформацією про бізнес-ідею проекту, про успішність обраної бізнес-моделі та про раціональне використання отриманого фінансування.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Стартап>
2. Робул Ю. Управління стартапами. URL: <https://imbacademy.com.ua>
3. Чазов Е.В. Стартап як нова форма ведення бізнесу / Е.В. Чазов // Наукові праці НУХТ. -2013. - № 52. - С.122-128.